

Sygnatura akt VI Ka 252/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **13 maja 2016** r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Trzeja-Wagner (spr.)

Sędziowie SSO Bożena Żywioł

SSO Grzegorz Kiepusa

Protokolant Aleksandra Studniarz

przy udziale Macieja Świądrycha

Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Zabrzu

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2016 r.

sprawy **P. S. syna A. i J.,**

ur. (...) w B.

oskarżonego z art. 56§1 kks przy zast. art. 37§1 pkt 1 kks

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora i Urząd Skarbowy w Z.

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 9 grudnia 2015 r. sygnatura akt VII K 288/14

na mocy art. 437 kpk i art. 438 kpk, art. 113 § 1 kks

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Zabrzu do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt: VI Ka 252/16

UZASADNIENIE

Od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt VII K 288/14) apelacje złożyli prokurator oraz Urząd Skarbowy w Z..

Urząd Skarbowy w Z. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść wydanego w tej sprawie orzeczenia, a to: art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. poprzez nienależyte rozważenie wszystkich okoliczności sprawy oraz dowolną ocenę dowodów, a w konsekwencji uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu czynów zabronionych, bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego w następstwie czego doszło do dokonania przez Sąd I instancji błędnych ustaleń faktycznych;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na błędnej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego i danie wiary wyjaśnieniom oskarżonego, co w konsekwencji

skutkowało jego uniewinnieniem, podczas gdy prawidłowa ocena zebranego materiału dowodowego prowadzi do przeciwnego wniosku.

Stawiając powyższe zarzuty Urząd Skarbowy, wniósł o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zabrzu.

Prokurator zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść wydanego w tej sprawie orzeczenia, a to: art. 7 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. polegającą na tym, że Sąd w sposób ogólny i arbitralny przedstawił ustalenia faktyczne w uzasadnieniu wyroku, nie odniósł się do ustaleń zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ograniczając się do ogólnych stwierdzeń, nie wskazał jakie fakt uznał za udowodnione, a jakie za nieudowodnione ani na jakich dowodach się oparł i dlatego nie uznał dowodów przeciwnych, uniemożliwiając ustalenie przyczyn zajętego stanowiska, a co za tym idzie ocenę zasadności uniewinnienia oskarżonego;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na niezasadnym przyjęciu, że oskarżony P. S. nie wyczerpał znamion zarzucanego mu przestępstwa, podczas gdy prawidłowa analiza dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności właściwa ocena decyzji Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. z dnia 20 listopada 2008 roku sygn. (...) i z dnia 19 czerwca 2009 roku sygn. (...) oraz decyzji wydanych przez Dyrektora Izby Skarbowej w K. o sygnaturach (...) z dnia 24 kwietnia 2009 roku i (...) z dnia 20 listopada 2009 roku oraz zeznań świadka L. N., prowadzi do odmiennego przekonania.

Stawiając powyższe zarzuty prokurator, wniósł o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zabrzu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Konsekwencją wniesienia apelacji i podnoszonego w nich zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, jest uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, bowiem nie są zdaniem Sądu odwoławczego całkowicie pozbawionymi słuszności zastrzeżenia skarżących co do oceny dowodów zaprezentowanej przez Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku i nie ustalenia wszystkich istotnych okoliczności sprawy. Przechodząc do oceny zarzutów apelacyjnych w pierwszej kolejności zajmując się głównym zarzutem - błędem w ustaleniach faktycznych i dokonania przez Sąd dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów stwierdzić trzeba, że analiza zarówno akt sprawy, jak i uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, prowadzi do wniosku, że Sąd ten nie tylko w sposób nierzetelny i niekompletny zebrał materiał dowodowy, ale także go nie rozważył. Nie zastosował zarówno obowiązujących przepisów prawa, jak i zasad logiki. Swoje stanowisko uzasadnił w sposób chaotyczny i niepełny. Zrzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku jest słuszny tylko wówczas, gdy skarżący przytoczy okoliczności wskazujące, że Sąd I instancji dokonał tych ustaleń pomijając istotne dowody, ignorując powszechnie akceptowaną wiedzę, czy doświadczenie życiowe, a zasadność dokonanych ocen i wniosków nie odpowiada zasadom logicznego rozumowania. W ocenie Sądu odwoławczego, dokonana w niniejszej sprawie ocena dowodów została przeprowadzona w sposób wybiórczy, a Sąd Rejonowy mimo, że wskazał jakie okoliczności uznał za udowodnione, to pominął inne dowody. Tok rozumowania Sądu I instancji przedstawiony w pisemnych motywach wyroku nie jest czytelny i poprawny logicznie.

Niezależnie od zarzutów podnoszonych w obu apelacjach Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy znacznej ilości przepisów postępowania.

Na rozprawie w dniu 20 października 2015 r., po zamknięciu przewodu sądowego, i odebraniu głosu stron, Przewodniczący składu orzekającego poinformował, że zarządza naradę nad wyrokiem, a następnie wydano postanowienie o odroczeniu rozprawy celem zawiadomienia Urzędu Skarbowego. Jeśli Sąd uznał już po zamknięciu przewodu, że niezbędne jest dokonanie takiej czynności, to powinien był wznowić przewód sądowy na podstawie

art. 409 k.p.k. Na marginesie należy stwierdzić iż obecność oskarżyciela – Urzędu Skarbowego jako wnoszącego akt oskarżenia na rozprawie była obowiązkowa, a zatem zawiadomienie go o terminie rozprawy nie było wystarczające. Na kolejnej rozprawie – 9 grudnia 2015 r. Sąd wydał postanowienie w trybie art. 404 § 2 k.p.k. o prowadzeniu odroczonej rozprawy w dalszym ciągu, albowiem sprawa nie uległa zatarciu w pamięci składu orzekającego, a skład Sądu nie uległ zmianie. Oprócz odebrania wyjaśnień od oskarżonego, odczytano również zeznania świadka L. N. w trybie art. 392 § 1 k.p.k. i ujawniono treść wszystkich dokumentów znajdujących się w aktach sprawy. Z treści art. 404 § 2 k.p.k. wynika zaś, że rozprawę odroczoną, a zatem i postępowanie dowodowe prowadzi się w nowym terminie od początku, zaś Sąd wydał na początku rozprawy postanowienie o prowadzeniu rozprawy w dalszym ciągu, zatem taki sposób procedowania jest niezrozumiały i sprzeczny z obowiązującymi przepisami.

Lektura protokołu tej rozprawy głównej przeprowadzonej przed Sądem pierwszej instancji wskazuje, iż w toku tego postępowania dopuszczono się również obrazy art. 385 § 1 k.p.k. Rozprawę rozpoczyna jej wywołanie, a następnie przewodniczący sprawdza obecność. Z kolei art. 384 § 1 k.p.k. wskazuje, że po sprawdzeniu obecności przewodniczący zarządza opuszczenie sali rozpraw przez świadków. Są to zatem wszystkie czynności, których przeprowadzanie jest wymagane ustawą i które muszą być wykonane na rozprawie w jej stadium poprzedzającym otwarcie przewodu sądowego - art. 385 § 1 k.p.k. Odczytanie aktu oskarżenia, czyli otwarcie przewodu sądowego, przez prokuratora nastąpiło po odebraniu wyjaśnień od oskarżonego. Z kolei artykuł 386 § 1 wskazuje także na przebieg przesłuchania oskarżonego, które następuje po pouczeniu o przysługujących mu prawach. Z tego przepisu wynika, że przesłuchanie oskarżonego składa się z dwóch części. Pierwsza dotyczy zajęcia przez oskarżonego procesowego stanowiska odnośnie do zarzucanego mu czynu. Druga wiąże się z prawem do składania wyjaśnień. Z protokołu wynika, że oskarżony przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i chciał złożyć wyjaśnienia, nawet odnotowano: „oskarżony wyjaśnia”.

Zgodnie z art. 389 § 1 k.p.k., jeżeli oskarżony odmawia wyjaśnień, wolno na rozprawie odczytywać tylko w odpowiednim zakresie protokoły jego wyjaśnień złożonych poprzednio w charakterze oskarżonego w tej lub innej sprawie w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Oskarżony P. S. nie odmówił składania wyjaśnień, a wręcz oświadczył że będzie wyjaśniał, zatem odczytanie jego wyjaśnień było sprzeczne z treścią przepisu art. 389 § 1 k.p.k.

Prawidłowa realizacja odczytania wyjaśnień oskarżonego nie ogranicza się jednakże do samego odczytania stosownych protokołów oraz odebrania krótkiego oświadczenia, czy oskarżony potwierdza swe wcześniejsze wyjaśnienia. W sytuacji bowiem, gdy oskarżony zmienia linię obrony, a z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie bowiem oskarżony wcześniej nie przyznawał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, sąd winien wezwać go również do wypowiedzenia się, która wersja wydarzeń jest zgodna z prawdą i dlaczego przedstawia on okoliczności w sposób rozbieżny. Dopiero takie przeprowadzenie dowodu z wyjaśnień oskarżonego umożliwi jego prawidłową, pełną ocenę.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia zaś wątpliwości, że ustalenia faktyczne zostały dokonane przez Sąd pierwszej instancji wyłącznie na podstawie wyjaśnień oskarżonego w tej części w której nie przyznawał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. Kwestią oczywistą jest zaś, że Sąd powinien był uwzględnić całość zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd Rejonowy nie był zwolniony od kompleksowej, wnikliwej oceny decyzji Urzędu Skarbowego, w oparciu o reguły prawidłowego rozumowania i zasady doświadczenia życiowego (por. wyr. SN z dnia 23 kwietnia 2013 r., WA 8/13, LEX nr 1308183).

Sąd orzekający ma prawo, a nawet obowiązek, oceniania wszystkich dowodów przeprowadzonych w sprawie. Wymóg, aby podstawę wyroku stanowił całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej (art. 410 k.p.k.), oznacza konieczność znajdowania się w polu uwagi sądu w chwili rozstrzygnięcia wszystkich okoliczności. Nie chodzi zaś o to, aby orzeczenie zapadło na podstawie wykluczających się dowodów, bo jest to oczywiście niemożliwe. Sąd ma prawo oprzeć się na jednych dowodach, a pominąć inne, jeśli ich treść jest rozbieżna. W takiej sytuacji istota rozstrzygnięcia polega na daniu priorytetu niektórym dowodom. Obowiązkiem sądu jest wówczas zwięzłe wskazanie, dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.). Z obowiązku tego Sąd Rejonowy nie wywiązał się należycie.

Wnioski wysnute przez Sąd I instancji co do uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa były przedwczesne. Sąd I instancji powinien był zweryfikować linię obrony zaprezentowaną przez oskarżonego i przede wszystkim uwzględnić przy analizie materiału dowodowego ustalenia poczynione przez Urząd Skarbowy w Z. w toku postępowania podatkowego przeprowadzonego w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych.

Pozostawiając więc powyższą problematykę w dalszym ciągu otwartą i wymagającą powtórnej, szczegółowej analizy przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy powziął w niniejszej sprawie wątpliwości co do poprawności ustaleń Sądu I instancji w zakresie w jakim dokonał analizy poszczególnych czynności oskarżonego. Należy zauważyć, iż bez wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne ostać się nie mogą – „wyroku nie wolno wydawać na podstawie części materiału dowodowego, a musi on być wynikiem analizy całokształtu ujawnionych okoliczności, a więc i tych, które tezę oskarżenia potwierdzają i tych, które ją podważają. Dopiero wszechstronna ocena wszystkich dowodów i wynikających z nich okoliczności może doprowadzić do wykrycia prawdy i poczynienia prawidłowych w tym zakresie ustaleń” (wyrok SN z dnia 1.02.1996 r. sygn. akt III KRN 191/95 Prok. i Pr. 1996/7-8/11) W toku kolejnego postępowania Sąd powinien ujawnić akta sprawy Sądu Okręgowego w Katowicach o sygn. V K 170/08. Niezasadnym byłoby zawieszenie niniejszego postępowania do czasu uprawomocnienia wyroku w sprawie V K 170/08, który jeszcze nie zapadł w tej sprawie, bowiem w razie ewentualnego wydania wyroku skazującego za czyny zarzucane oskarżonemu w myśl przepisu art. 8 § 1 k.k.s. wykluczone jest w takim przypadku wyparcie na zasadzie specjalności przepisu kodeksu karnego przez przepis kodeksu karnego skarbowego. Tym samym konieczne i prawidłowe staje się orzeczenie o winie i karze zarówno za przestępstwo skarbowe, jak i za inne występki i kodeksu karnego, a następnie wydanie rozstrzygnięć o wykonaniu kar, stosownie do przepisów art. 8 § 2 i 3 k.k.s.

Nie przesądzając w obecnej chwili ostatecznego rozstrzygnięcia nin. sprawy w żadnym kierunku, stwierdzić trzeba, że dla wydania trafnego orzeczenia koniecznym jest poszerzenie materiału dowodowego we wskazanych wyżej kierunkach, a następnie dokonanie przez Sąd drobiazgowej analizy i oceny dowodów.

Wobec powyższego orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.